

Előfizetési feltételek:

Szétküldéssel
helyben vagy vidékre postán:
Egy hóra 40 kr.
Negyedévre 1 frt — kr.
Félévre 2 frt — kr.
Egész évre 4 frt — kr.

Kiadó-hivatal:

Kossuth Lajos-utca, (Biharmegyei
akadémia épület), hova a hirdetések
és az előfizetés-díjak küldendők.

Egyes szám ára 8 kr.

HÉTFŐI

ÉRTESÍTŐ

TARSADALMI HETILAP.

Hirdetések díja:

6 hasábos petitorért egyszer . . . 6 kr.
Háromszor és többször 4 kr.
Nyílttér 4 hasábos petitorért . . . 20 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés és
nyílttérért 30 kr.
Reklamok soronkint 1 frt.

Szerkesztési Iroda:

Kossuth Lajos-utca (Biharmegyei
takarékpénztári épület).

Kéziratok v

Táviratok.

A czári pár Párisban.

Páris, szept. 13. (A „H. É.” ered. táv.)
Tegnapi Faure elnöklésével minisztertanács volt,
amelyen az összes miniszterek jelen voltak. Ha-
n o t a u x külügyminiszter előadta az orosz czári
pár jelenléte alkalmával lefolyandó ünnepek
programját, amelyet az annak idején L o b a n o v
herceg által elküldött tervezet alapján
dolgoztak ki. Közölte továbbá a miniszter, hogy
gróf Benckendorff a czár parancsára
Pétervárra utazott, hogy a programot végleges
elhatározás végett a czár elé terjeszse.

Kiderített nagy lopás.

Budapest, szeptember 13. (A „H. É.” er.
táv.) A rendőrség most nagy lopás ügyét deri-
tette fel, a mely még a múlt év januárjában történt.
1895. január 3-dikán történt meg ugyanis,
hogy a Guttman-testvérek budapesti szénkeres-
kedő cégé ügyvezetője Weisz Armin a cég egy
alkalmazottjának, Stein Hermannnak 9230 forintot
adott át. Stein a cég Mérleg-utca 3. szám alatt
levő irodájába ment. A pénzt egy táskában vitte.
A mint az iroda elé jött, egy 22-23 év körüli
fiatal ember termett mellette és kiragadta a ke-
zéből a táskát. A rendőrség kutatott a rabló
után, kit azonban nem sikerült elfogni. Végre
most megállapította, hogy a rabló azonos azzal
a tolvajjal, a kit legutóbb Münchenben hasonló
büntetést fogtak el. Az illető Schneider Frigyes
alias Novák József bécsi születésű rohanójai ille-
tőségű 24 éves nemzetközi zsebtolvaj. Ő követte
el július 14-én Bécsben az ismeretes 10 ezer fo-
rintos cheque lopást is. A budapesti rendőrség
a meglopott Stein Hermann Münchenbe küldte,
hol az határozottan felismerte a zsebtolvajban
azt a rablót, a ki annak idején kezéből kiragadta
a táskát. A rendőrség megállapította továbbá azt
is, hogy Schneider, a Budapesten elkövetett lo-
pás után elment Triesztbe folytatni mesterségét.
Itt azonban in flagranti értek és 8 hónapra el-
csukták. A budapesti rendőrség megtegte a ke-
lő lépéseket, hogy a jómadarat a külföldi hatóságok
kiadják.

Az amerikai termés.

Budapest, szept. 13. (A „H. É.” eredeti
távirata.) Washingtonból táviratozzák: a
kukorica átlagos állása szeptember 9-én, azaz 5
fokkal alacsonyabb, mint augusztusban. Az ara-
tás igen gazdagnak ígérkezik, bárha különösen
az É-szokról érkezett jelentések szerint a korai
fagy nagy károkat okozott. Az átlagos aratás
eredményét a búzánál 74.6 becsülik. A gyapot
64.2 és majdnem 16 foknyi esést mutat, a mi a
múlt hónap rendkívüli szárazságból magyarázható.
Az újabb eszések már későn jöttek, a végaratás
minden esetre jelentéktelen lesz. A rozs 82.0-n
áll a tavalyi 83.7-el szemben, árpa 83.1 (tavaly
87.6) zab 74 (tavaly 86.)

Lóvasut eladása.

Arad, szeptember 13. (A „H. É.” ered. táv-
irata.) Az aradi közúti vasut részvénytársaság
ma adta be a tanácshoz kérvényét a vasutnak
„Société anonyme d'éclairage du centre” belga
társaságra leendő átruházás és az 55 évi kon-
cesszió megadása iránt. Ugyane beadványokhoz
csatoltatott a belga társaság ama kötelező nyil-
latkozata is, hogy a kötött szerződés pontjait
mindenben megtartja s minden nyolcz perczben
közlekedtetni a vonatot.

A szultán detronizálása.

Bécs, szeptember 13 (A „H. É.” ered. táv.)
A Freudenblatt mai számában megczáfolja
az angol és német lapok ama hírét, hogy a hatal-
mak komolyan foglalkoznak a szultán letételének

kérdésével. A lap nem hiszi, hogy az angol kor-
mányhoz közelálló körökben ily kalandos eszmékkel
foglalkozzanak és azt mondja, hogy sehol nem sem
feg hitre találni, ha ily szándékokat fognak rá a
kontinens kormányaira.

A nemzetközi asszonygyűlés.

Berlin, szept. 13. (A „H. É.” ered. táv.)
Szeptember 19-től 26-ig fog tartani a nemzetközi
asszony-kongresszus. A gyűlésre a világ minden
részéről érkeznek jelentkezők. Így újabban
négy örmény hölgy jelentkezett, köztük egy ber-
lini egyetemen tanuló hölgy, Kalanther asszony
aki az arméniai nők helyzetéről fog előadást tar-
tani. Boszniaiból egy állami alkalmazásban levő
orvosnő, dr. Krajovszkaja Theodoramegy Berlinbe,
aki ottani orvosi praxis-ról fog beszélni. O l a s z o r s z á g
töb- bek közt egy fiatal ügyvédnőt küld,
Sgnorira Dottorresse Montessorit. A kong-
resszuson természetesen nagyszámmal fognak részt
venni művésznők is. F e l m a n n Hermina asszony
a nők művészi tanulmányáról, H a v e r l a n d
Anna kisasszony — pedig a nőkről a színpadon
fog előadást tartani. A szociáldemokrata nők nem
vesznek részt a kongresszuson. A meghívott szociá-
ldemokrata nők azzal a megokulással tagadták
meg a részvételt, hogy a kongresszuson erősen fog
uralkodni a bourgeois.

A Toldy-kör ünnepe.

Pozsony, szeptember 13. (A „H. É.” ered.
táv.) A Toldy-kör, amely a magyar irodalom
ügyét szolgálja a felvidék e nagy városában:
legközelebb fenyves ünneppel üli meg a a mille-
niumot. Az ünnepen Jászay Mari, Thaly
Kálmán és Szacsavay Imre is közre fognak
müködni.

H I R E K.

Az aranyos Blaháné fogadtatása.

— Két ülés. —

A nagyváradai »Szigligeti-társaság, tegnap va-
sárnap délután 4 órakor választmányi ülést tartott
melynek legérdekesebb tárgyát a színiügyi bizottság
azon megkeresése képezte, melyben H o v á n y i
Géza elnök az irodalmi társaságot felkérte, hogy
vegyen részt a Blaháné tiszteletére rendezendő fo-
gadási ünnepélyben.

Rádl Ödön elnökle alatt jelen voltak: K.
Nagy Sándor főtitkár, dr. Adorján Armin titkár,
Szunyog Lorántné, dr. Berkovits Ferencz, Hová-
nyi Géza, Potássy János, dr. Gyémánt Jenő, dr.
Hoványi Gyula, dr. Bodor Károly, dr. Várady
Zsigmond, Szalóky Elek választmányi tagok.

Elnök az ülés megnyitása után bemutatja a
módosított és főtitkárnak megőrzés végett átadott
alapszabályokat és a felveendő jegyzőkönyv hite-
lítésére felkéri dr. V á r a d y Zsigmond és P o t á s s y
János urakat.

A margittai kaszinó meghívóját köszönöttel
tudomásul vették és sajnálattal értesítik, hogy az
idő rövidsége miatt nem képviselthette magát a
társulat a jubileumi ünnepélyen.

Győr városának a monografiáját és a kecs-
keméti »Katona-kör» évkönyvét köszönettel fogad-
ták és kiadták főtitkárnak szokásos megőrzés
végett.

A vörös-kereszt egyesület nagyszalontai vidéki
választmányja nevében Széll Kálmán köszönetet
mond a társaságnak a felolvasás alkalmával fela-
jánlott jövedelemért; a társaság a köszönő iratot
tudomásul vette.

Rádl Ödön elnök jelenti, hogy H o v á n y i
Géza a nagyváradai színiügyi bizottság elnöke leve-
let intézett a társasághoz, melyben tudatja, hogy a
nemzet csalogánya: Blaha Lujza szeptember 15-én
Nagyváradra érkezik és a rá következő három
estén át bucsuzik el a nagyváradai színpadon attól

a közönségtől, melynek mindig k i g o t t k e d -
vence volt, s melynek körében k e d e d t t m ű v é -
szetében azon magaslatra, ahol a l ó v á r o s m ű e r t ő
szeme megpillantotta.

Miután a színiügyi bizottság az ország első
művésznőjét az öt megillető fényvel és díszsel
kívánja fogadni, a »Szigligeti-társaságot» közremű-
ködésre kéri fel.

A választmány, annál inkább, mert az ily
patronizálás alapszabály szerint kötelessége is a
társaságnak, szívesen fogadta a színiügyi bizottság
megkeresését és elnök felkérte H o v á n y i Gézát a
programm előterjesztésére.

H o v á n y i Géza indítványozta, hogy Blahá-
né a pályaházban a színiügyi bizottság és a »Szigli-
geti Társaság» képviselői együttesen fogadják.

Nagyvárad-város társadalmi gyűjtőinek utján
szóltassák fel egy ezüst koszoru költségének fe-
dezésére.

A koszorut az utolsó estén nyújtja át egy
küldöttség és ugyan azon estén a Rózsabokorban
rendeztessék társas összejövetel az ünnepelt tisz-
teletre, melyen nők is jelenjenek meg.

Azt hiszi, hogy midőn Blaháné, a ki Nagyvá-
radon tünt fel és annyi ideig kedvencünk volt, bu-
csut vesz a vidéki színpadtól, Nagyvárad közönsége
kell hogy legalább ennyivel adjon kifejezést azon
határtalan tiszteletnek és szeretetnek, melyet hazánk
nagy művésznője iránt érez.

Az indítványt egyhangulag lelkesedéssel el-
fogadták és az előkészítő bizottságba R á d l Ödön
akadályoztatása miatt S i p o s Orbán alelnök el-
nökle alatt dr. Adorján Armin titkár, dr.
B o d o r Károly, L o v a s s y Andor és S z a l ó k y
Elek választmányi tagokat küldték ki.

Ifj. K o c s á n János t. aljegyzőt, ki egy mun-
káját a társaság könyvtárának beküldte, közfelkiál-
tással tagul felvették és elnök az ülést bezárta.

Az előkészítő bizottság ülése.

A »Szigligeti-Társaság» és a színiügyi bizott-
ság tagjai az ülés berekesztése után azonnal tár-
gyalni kezdtek a fogadási ünnepély részleteit, mely-
ről tudósítónk ezeket írja:

A Blaha Lujza fogadtatására kiküldött bizot-
ság R á d l Ödön és H o v á n y i Géza társelnök-
lete alatt vasárnap délután azonnal ülést tartott és
megbeszélte a nagy művésznő fogadtatásának elő-
készületeit. Elhatározta először is, hogy Blaha
Lujzát megérkezésekor a vasutnál fogadja s üd-
vözi, egyuttal felhívja Nagyvárad-város közönségét
a részvételre. Az utolsó vendégszerreplés alkalmával
nyílt színen ezüst koszorut ad át a közös
bizottság a művésznőnek; a koszoru felirata ez
lesz:

Blaha Lujzának,
Nagyvárad közönsége
1867—1896.

(Az első fellépés ideje.) Végül a művésznő
tiszteletére társas összejövetelt rendez, melyen a
közönséget (hölygeket is) szívesen látja.

Az ezüst koszoru költségeire a gyűjtés már
megindult s eddig is tekintélyes összeg gyűlt össze.

A rendezőség buzgóságából bizton lehet követ-
keztetni a fényes sikerre; illetve arra, hogy a fo-
gadtatás méltó lesz a kiváló művésznőhöz.

* Uj viczinális Biharmegyében. Popper
István, budapesti építész-mérnök, vállalkozó —
mint olvasóink bizonyára emlékeznek a helybeli
lapok régebbi közlése révén a bihari h. é. va-
sutakhoz egy új vonal építését tervezi. A tervbe
vett vasut Pap-Tamási-állomástól ágaznék ki és
J á k ó-H o d o s, S z a l á r d, F a r n o s, C s o h a j,
C s a n á l o s, S á r s z e g és A l s ó D e r n a köz-
ségek érintésével F e l s ő-D e r n a i g vezetne,
szabványos, esetleg keskeny vágányu vonalon.
A keresk. miniszter tegnap küldte le az egy
évre szóló előmunkálati engedélyt, s így a terv

tényre válása most már csak napok kérdése. A vasuti vonal leginkább a felsődernai aszfaltgyár érdekében létesül.

* **Személyi hir.** Rádli Ödön, a Szigligeti-társaság elnöke kedden reggel Zomborba utazik, ahol Széchenyi Lajos, törvényszéki elnök (Széchenyi Jenő kanonok fivére) jubileumán hivatalos beszédet fog mondani.

* **A nagy vásár.** Hej, Nagyvárad hova lettél, szép hiredből beh kiestél! Hol vannak a te nevezetes állat- és iparvásáraid? Máskor ezen a napon már egyre zaklatták a vásosokat, a mázsáló hivatal, hogy hány ezer sertést hajtottak fel, hány ezret mázsáltak meg, hány ezret adtak el, szóval távirati uton kellett értesíteni a minisztert a vásár eredményéről. Most csendes a világ, csak ma, hétfőn kezdenek élénkülni a város utcái. A vidéki atyafiak czammognak, vagy futnak egy-egy felhajtott szarvasmarha után, mert hát ma megkezdődött a nagy vásár. Bizony a sertésvesz előtt egy heti piac is nagyobb forgalmat teremtett Nagyváradon, mint a mai országos vásár. Iparosaink és kereskedőink siratják is erősen ezt a pangást. A vásár hírére mindamelllett megérkeztek. Bizonyítják azok a bejelentett lopási esetek, melyek már is foglalkoztatják a rendőrséget.

* **365 nap.** Egy kedves kis lakás lett egy évvel ez előtt üresebb és a n.-szalontai sírkert egy háttal gazdagabb. A lapok kegyelettel és fájdalommal siratták el azt a politikai lelkű asszonykát, akinek vonzó tollából annyi élvezetes és kellemes olvasmány került ki. E hó 12-én mult egy esztendője, hogy Balogh József, a helyi lapok szellemes tolla „Nikó”-ja örök nyugalomra szenderült. Azóta 365 nap telt el, de a sír fölött friss virágok díszlenek az emlékezet ma ismét megújul, mindenki kegyelettel emlékezik meg arról, akiről igazán el lehet mondani, hogy „mindenki szerette.”

* **Vadászterület bérbeadása.** Kis-Marja község folyó évi október 4-ikén 10 órakor árverés útján fogja bérbe adni vadászterületét 6 egymásután következő hónapra; a bérlet az árverés napján veszi kezdetét. Az erre vonatkozó árverési hirdetményt tegnap terjesztette be az alispánhoz.

* **De a vérem, a vérem.** Jónás Katicza mindössze tizenöt éves szép cigány leány, aki már módosabb szülőktől származott és nem kellett neki a „sátorosokkal” barangolni. De hát a vére,

a természete elkergette az otthonból és a Nagyváradon átvonult karavánnal megszökött Szalárdra. A szülője sir utána, csalogatja haza, de a kis Katicza nem akar megválni, nem akarja ott hagyni a sátorfát, melynek ponyvája alatt olyan regényes, olyan boldogító az élet. A mama tegnap a rendőrséget kérte fel, hogy kényszerítse vissza a szülei házába.

* **Léghűtő és jéggyár-berendezés.** Róck István arról értesítette Nagyvárad város tanácsát, hogy a jó hírű Esslingeni gépgyárral szövetkezett azon czélból, hogy a magyarországi jéggyárak és hűtő csarnokok berendezését hazai gyártmányokkal és erővel létesíthesse. Eddig már kiváló sikereket ért el, s-mennyiben Debreczen város közbiztonsági léghűtő berendezését és gépgyárát építette; továbbá a fumei és budapesti kristály jéggyárak, valamint a Budapest székesfővárosi központi vásárcsarnok léghűtő-berendezését nyerte vállalathoz. Az országos kiállításon, ahol kristály jégkészítő gépe működik, bárkit szívesen lát, hogy produktumában gyönyörködjen. Ajánlja egyébiránt Nagyvárad városának, hogy vágóhidja hűtő berendezését általa készíttesse el.

* **Ki kopog, mi kopog?** Egy szegény csizmadia. Hisz az nem is olyan nagy baj, hogy valaki éjszaka is folytatja a mesteriségét és vig móta mellett veri be a rámas csizmába szánt szegeket, de Háriné asszony az alsó kaszárnya utcán azt panasolja, hogy éppen a kísértetek órájában szokott Szabó István a dologhoz ülni. És a móta mellé olyan erővel kopog hajnalhasadtáig, hogy nem képes tőle a szemét se lehunyni. Persze a rendőrség is zavarba jött a nem mindennapi panasz hallatára és most keresi a szót, hogy szabad-e a mesterembernek a mesteriségét éppen éjjeli tizenkétórakor megkezdeni a szomszédasszony bosszúságára. Mert Háriné asszonyom még ezzel is megtoldotta a panasát és megbüntetni kérte a bosszúálló csizmadiat.

A ker. betegsegélyző pénztár.

— Havi ülés —

A nagyvárad kerületi betegsegélyző pénztár igazgatósága tegnap, vasárnap délután 10 órakor Lang József elnöke alatt ülésezett, mely alkalommal jelen voltak: Stern Herman alelnök, dr. Moskovits József, Huszár Adolf, Szálkay Endre, Horváth Ferencz igazgatósági Leffkovits Lipót felügyelő bizottsági tagok, dr. Altmann Jakab és dr. Jakab Lajos kerületi orvosok, Sarkadi Ignác titkár és Szántó Lajos pénztáros.

Lang József az igazgatósági tagok üdvözlése után a felveendő jövedelmek hitelesítésére Szálkay Endre és Stern Herman igazgatósági tagokat, a

mult ülés jegyzőkönyvének felolvasására titkár kérte fel.

A szűkebb körű bizottságba Kemény J. Lajos és Szálkay Endrét, a költségvetést előkészítő bizottságba az elnökségen kívül dr. Moskovits József és Horváth Ferencz igazgatósági tagokat választották be.

A szűkebb körű bizottság határozatait az igazgatóság felhozott indokai alapján jóváhagyta: így a dr. Alexander Leo feketeterdői orvos kinevezését is.

A kereskedelmi miniszternek a kedvezményes vasuti jegyek megtagadása tárgyában kelt leiratát sajnálattal vették tudomásul.

Tudomásul vették továbbá az érmihályfalvai ügyekre vonatkozó elnöki intézkedéseket és jóváhagyták Osinszky Olsevszky György bizalmi férflu kinevezését.

Ezzel kapcsolatban az igazgatóság azt határozta, hogy az ottani bizalmi férflu által ajánlott egyént az ellenőri állásra nyolcz forint havi fizetés mellett hajlandó alkalmazni, ha az a pénztár feltételeit elfogadja.

Jóváhagyták Dobó Gyula margittai bizalmi férflu és dr. Buder Ferencz ottani orvos kinevezését is.

Széplakon dr. Gerzselyi Arthurt nevezi ki a pénztár orvosul, ha a részére felajánlott ötven forint évi tiszteletdíjért hajlandó a gyógykezelést elvállalni.

Kékessy ottani gyógyszerész ajánlatát a pénztár köszönettel tudomásul vette és a tagok részére szükséges gyógyszerek kiszolgáltatására felhatalmazta.

Jakits Ferencz derecskei és Rikli Mária nagyvárad lakosokat önként belépőkül felvették. Legnagyobb érdeklődést keltett Sarkadi Ignác titkár havi jelentése, mely szerint dacára annak, hogy a városi kölesön teljesen vissza lett fizetve, és az átalakítási munkálatok is sok rendkívüli kiadást okoztak, a pénztárban tekintélyes összeg maradt rendelkezés alatt.

A tagok száma is meghaladta az 5600-at.

Az igazgatóság a jelentést örömmel vette tudomásul és a szép anyagi és erkölcsi fejlődésért titkárnak elismerését és köszönetét nyilvánította.

A pénztár titkár indítványára felir a kereskedelmi miniszterhez, hogy körrendeletben utasítsa az anyakönyvi hivatalokat, miszerint a pénztári tagoknak a halotti anyakönyvi kivonatokat bélyeg és díjmentesen adják ki és keresse meg az igazságügyminisztert annak elrendelése iránt, hogy a bíróságok a csődnyitásról az elismert jellegű betegsegélyző pénztárakat értesítsék.

A nemleges közigazgatási végrehajtások alkalmával felmerült költségek ki által történő megtérítése tárgyában is feliratot intézett a pénztár a miniszterhez egy konkrét eset alkalmából.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárta.

A „HÉTFŐI ÉRTESSÍTŐ” TÁRCZÁJA.

Bordal.

— A „Hétfői Értesítő” eredeti tárczája. —

Írta: Nagy Endre.

Tagadhatatlan, hogy be vagyok csipve. Öntudatom egy porczikája sem csorbult meg; érzem, hogy szörnyen neveltségű vagyok minden mozdulatomban és nincs erőm megfélekezni magam.

A bolond cigány össze-vissza játszik mindent; most meg éppen a Lilli-keringőt húzza.

Órjító dal ez! Mikor hallom, úgy érzem, mintha valaki melbe csapott volna. Énemből egy másik én válik ki és mesés gyorsasággal kavargat hátrafelé mindinkább kisebbedve. Végre egészen morzsányivá zsugorodik. Picinyke féregnek érzem magam, melyet enmagam széttaposhatnék... Az a kis féreg az én igazi alakom; ami itt maradt, az csak egy üres bál-öltözék, melyet részletfizetésre csinált a szabóm.

... Oh, ha ily percekben nyomnának pisztolyt a kezembe, mily nevetve vetnék véget minden komédiának!

Ne hallgassatok rám, de hagyjatok beszélni. Miért is társalognak egymással az emberek? Hiszen a legművészebb ékesszólás sem kelt másokban oly érzelmeket, mint a melyek az eredeti gondolatot születték.

... Oh mily bohó valék!...

Espiráltam, ha egy bakfis lányka merészen nézett rám és ölelkező rimokban magasztaltam ideálom darázs-derekát, holott soha meg nem öleltem azt. Mikor bűnös csáb kísértett, az én jó hugaimra gondoltam, kiknek lelke tiszta, mint a

frissen esett hó. Gondolatviláguk tündér-ország, eszményiséggel telve. Akkor gyáva Józsefnek neveztek, ki fut Putifárné elől. Most „bátor” vagyok és hazug álarcot kell felvennem, midőn nővéreimmel beszélek, mert benső arcom szennyvel van tele!...

... Oh mily bohó valék!...

Nevettek, mikor terveimről beszélek. Azt mondtok, hogy elbizakodott, idiota vagyok. De sok mérföldnyire innen van egy szűk családi kör, mely áhitattal hallgatta ábrándjaimat, mint a biblia szavát. Oly merészek voltak, hogy magam sem hittem el azokat, de ők biztak bennök, mert én mondtam. Senki sem ért meg engem, de ők megértettek mindenkoron. Térden csuszva, karddal vágó dalkozva, rimánkodva és ordítva kell mások előtt igazamat bebizonyítanom. Ők hibáimra is megtalálják a mentséget, szeretnek hibáimmal együtt. Legyen bár ivó-czimbora, szerető, vagy hitves, senki sem fog úgy szeretni engem, mint ahogyan ők szeretnek. Kértek, hogy ne menjek el, kértek, hogy ne hagyjam el őket. És én mégis sok, sok mérföldnyire tőlük vagyok itten; rut, mámoros tivornyában, hol hamisított borral keltek jövedvet szívembe. Mi vonzott el engem boldogságomtól, mi csábított a szennyes iszapba?...

Azt a kutya teremtését ennek a világnak!... Igy ni! Ez jól esett. Hallgass cigány, mert haragszom. Összeverődik a fogam, az öklöm görcsbe szorul, szeretnék végig verni ezen a gaz emberiségen.

Haragszom, mert érzem, hogy velem folytonos igazságtalanság történik. Megölnek, kiszípoloznak belőlem mindent, amit az ős természetből nyerek; faragnak, gyurnak, hajlitanak jobbra-balra, hogy hasonlatos legyek hozzájuk...

... Adjátok vissza az én első szerelmemet! Adjátok vissza azokat a csöndes estéket, melyeknek csöndje beszédesebb volt, mint a ti szellemes csevegésetek. Öntudatlan volt a szerelem, vágyódások és csalódások nélkül.

Mint két virág, úgy nőttünk föl egymás oldalán és megnyugodtunk a hitben, hogy majd egy csokorba köt a kertész keze bennünket.

Elszakadtam balgán és most soha nem találok páromra, mely úgy illenék hozzám!

Hogy is van csak cigány!... Oh, mily bohó valék!...

Érzem a szakadás fájdalmait, látom en-balgaságomat és nincs erőm, hogy megálljak örvénybe futó utamban. Verőfényes szíved, ifjú kedélylyel keltem az utra, hogy keressem az ismeretlent, de mindenütt csak torzvonásokra találtam, új dologra soha. Évek futottak el és csak vágyódásom növekedett a mult után. Futottam a távoli csillogás után és most közelébe érve, látom, hogy silány réz az és nem arany. Most hát itt állok, csalódott szíved; a távolból szászorta szebbnek látom mindazt, amit a silány réz miatt elhagytam. Vágyódszom, mely ezelőtt előre hajtott, most visszaterel a multa De haj! a mit egyszer elhagytam az élet útján, soha vissza nem térhetek többé ahhoz! Ott áll mögöttem, karjaimat utána nyujtom epekedve, csak egy lépést kellene tennem, hogy elérjem, de azt a lépést nem tehetem meg soha többé!...

... Ne hallgassatok rám jó czimborák! Én nem értem a ti bajaitokat és ti nem értitek meg az én bajomat. Ne hallgassatok és ne nevessetek ki, látva sirásomat!...

A magyar társadalom.

Nagyvárad, szept. 14.

(=) Az elmúlt napokban, hogy a magyar kultur-egyesületek tartották országos kongresszusokat, sok szó volt a társadalomról, a társadalmi tevékenység magasztos feladatairól.

Elismeréssel emlegették a közművelődési egyesületeket, amelyek valóban hivatásuk magaslatán állanak.

Van tehát egy pont, egy tűzhely, mely köré mindazok összegyűlhetnek, akik e hazát igazán szeretik; akik e hazáért jövöltáért készek munkálkodni; a kik a magyar kultúra diadalában hiszik föltalálni azt az orvosszert, mely valamikor, évek, évtizedek, vagy talán századok múlva egygyé forraszt bennünket azokkal az elemekkel, melyek ma még az idegen és nem a hazai istenek oltárain áldoznak.

A különböző politikai pártok legelőkelőbb férfait hallottuk beszélni a közművelődési egyesületek kongresszusán: Berzeviczy Albert, gróf Apponyi Albert és Ugron Gábor odahaza hagyták pártállásaikat, mert meg akarták mutatni, hogy bár a politikai élet mezéjén különböző eszközökkel küzdenek s különböző utakon járnak is: céljuk csak egy s ez a — magyar faj szellemi fensőségének fenntartása és mindinkább kifejlesztése.

Magyarországon a magyar kultúrának kell dominálnia, mert úgy akarjuk, mert tudjuk jól, hogy amint nem így lenne, azonnal megszűnne Magyarország e néven létezni.

Világért sem azt akarjuk ezzel mondani, hogy el kell nyomni a nemzetiségek kulturális mozgalmait. A magyar faj ezt nem teheti, mert ezzel a szabadság eszméjét bántaná meg, a melyet pedig bosszúlatlanul megbántani nem lehet.

Ám fejlessze kulturáját a német, az oláh, a tót, a rác; a magyar kultúrát nem

féltjük ezek egyikétől sem e hazá határain belül, mert ezek mindenikénél erősebb, tartalmasabb és jogosultabb. Német kultúra lehet Németországban, oláh kultúra Romániában, rác kultúra Szerbiában, tót kultúra ott, a hol: Magyarországon már csak a magyar kultúra nem fogja magát engedni, hogy akár a német, akár az oláh, akár a rác, akár a tót leszorítsa.

A föld, melyen élünk, ezer év óta magyar. Ez a neve, hogy „Magyarország” soha sem szűnt meg, még akkor sem, midőn szét volt tagolva s egyik felében a török, másik felében pedig a német parancsolt. A magyar nemzeti öntudatot nem tudta kiirtani sem a német, sem a török, pedig akár egyik, akár másik hatalmasabb volt egymagában véve is, mint a mi haragos nemzetiségeink, akik között még akadnak igen sok jó barátok, mint ezt több alkalomadtán szíves örömet tapasztaljuk.

Hát ne félünk a jövőtől. A magyar társadalom még eddig soha nem volt oly ontudatos, oly áldozatkész, oly buzgólkodó és tevékeny, mint a mai időben. Mondhatjuk, hogy ezen öntudatos társadalom erején felül áldoz nemzetisége oltárán kulturája fejlődéséért. Ezt mutatja az, hogy az ország különböző részeiben alakult kultur-egyesületek felemelt lobogói körül naponként többen-többen tömörülnek.

Igy van ez jól.

Azért nem tudjuk helyeselni, midőn lapjaink egynemelyike alkalmat vesz magának arról czikkezni, hogy ime holmi kormányzati mulasztásokat a magyar társadalomnak kell kikorrigálni.

Ne beszéljünk erről; hanem igen is örvendezzünk a felett, hogy a magyar társadalom öntudatra ébredt s az innen-onnan előtámadó ákezióval szemben megkezdette a reakciót.

Kultur-egyesületeink közelebb lezajlott s impozánsan sikerült országos kongresszusa legalább minket erről győzött meg.

Ocska tervezgetés.

Nagyvárad, szept. 13.

Nagyvárad-város közönségét megszoktuk színházlátogatónak tartani.

De megszoktuk azt is, hogy a nagy tervezgetésekben mindig előljárjon az ország városai között s míg más helyen a színház-építés magán dolog, nem ütök dabra a tervezgetéseket, nálunk odáig jutottunk, hogy a városi hatóságot szokták guny tárgyává tenni azok, kik magukat műpártolókul tünetik fel.

Hogy ne mondjak többet: Egyik városatyá nagyhangú beszéddel mondta azt még 1874-ben, hogy ide s tova félszázada annak, mióta a színház-építés Nagyváradon vajudik! egy másik városatyá most, a 90-es években már egy egész századot emlit, pedig Nagyvárad a század elején nem is építhetett színházat, minthogy sem pénze, sem terve nem volt hozzá.

A nagy Széchenyi István gróf reform tervei keletkezése idejében fellángolt Biharvármegye, 1833-ban nagyobb összeget szavaztatott meg egyesek által a színház-építésre, természetesen, hogy ezt Nagyváradnak tudják be, mert a vármegye háza Nagyváradon van.

1859-ben kezdődött újból a mozgalom a színház-építés ügyében; hanem nem a városházánál, mivelhogy akkor még kinevezett senatorok voltak, kiknek jobban érdekükben feküdt az osztrák-olasz háború, mint a színház, mivelhogy leáldozni látták lényes napjokat.

Az új tervező Szabó József volt, ki egy alkalommal a színházban bemutatta a Nagyvárad városában építendő színházat, azután ez megjelent a vasárnapi ujságban is.

Hanem akkor nem emlegették a közpénztárt, de emlegették részvényeseket, kik jövedelmező üzletet fognának a színházzal csinálni, amitől azonban elment a kedvük nyomban, mikor megtudták, hogy Nagyváradnak olyan színház kell, mely magától építődjön, maga erejéből fentartódjon, maga vezetése alatt mulatoztasson.

Később a város közönsége 1873-ban pályázatot hirdetett valami tervre, melynek, ha megvalósulna, állandó helyéül a Széchenyi tér jelöltetett ki; a tervek beadása után a nyertes az lett, aki a legzifrább tervet mutatta be, ez a terv ott van a nagy levéltárban, 300 frtot kapott érte a készítője, hanem nem is volt olyan mint a Hellmer és Fellner terve, igaz, hogy ezért úgy 18,000 fit jár.

Arra mondta Serdült Bálint, hogy ha felépítik, két granárium lesz egy helyett a Széchenyi-téren.

Majd dr. Berkovits Ferencz jött egy újabb tervvel, a részvényesek által építendő színház tervével.

Nem szabad szivarozni.

— A „Hétfői Értesítő” eredeti tározója. —

Írta: —i.

Kedves doktorom, mindent elhiszek. Bámulom a ti csodatevő, csalhatatlan gyógyszeriteket, amelyekkel a mi idegrendszerünket és vérkeringésünket a rendes kerékvágásba visszazoritani, vagy oda lekötni képesek vagytok; bámulom a tudományotokat, ámde mondd csak, miért nem tudjátok megakasztani az őszi levélhullást...

Kopaszodunk erősen kis doktorom. Te azt mondd, hogy öröklött baj, mi a fejed bujbáig ragyog, én nem restellem bevallani, hogy a sok munkától, a sok gondtól hullott el a hajam.

Kopasz már, kopasz már! Ez is csodálatos ám — a sok gond, a sok munka ugyanazt a hatást teszi az emberi szervezetre, mint a sok élvezet. Az élvezetek tulhajtásából is előáll a kopaszság. A két véglet találkozik egy szomorú központonál, ahonnan arra a bizonyos utra készül az ember...

Kedves doktorom, hát már most melyik az okosabb ember. Az-e, aki sokat dolgozik, gondolkodik, vagy az, aki könnyelműen élvez és mulat?

Felesleges a válasz, tudom, mit akarsz mondani. Te egyiket sem tartod okos embernek. Okos ember te szerinted, aki egyiket, vagy másikat sem viszi tulzásba.

Nem gondolkodik, dolgozik többet, mint amennyit a fizikuma elbir és nem mulat, nem élvez többet, mint amennyi a szenvedélyesség határáig ér.

Bölcs kijelentés, kedves doktorom, de hát hol laknak azok a tökéletes emberek?

Kezdjük mindjárt te rajtad. Te mindig azt prédikálsz nekem, hogy a dohányzás nem egyéb mint lassan, de fokozatosan elkövetett öngyilkos-

ság. Elmagyarázod, hogy a dohány élvezete mily káros az én különben is megviselt tüdőmre, és asthmikus bajomhoz nem kell egyéb, mint a nikotin által meglasztott szívverés.

Mindent olyan meggyőződéssel mondd el nekem és mégis egyre szivod a cigarettetek, te, a tudós, aki néha-néha magad is szivbajról, nagyfokú idegességről és gyomor-gyengeségről panaszkodol.

Én azt mondom neked: az élet nem egyéb mint folytonos küzdelem a halállal.

Ez a küzdelem, ez a harc aztán lehet különféle. Vannak emberek, akiket az ellenség folyton zavar, hajszol, kerget és mikor látják, hogy nincs reményességük még a viaskodásra sem, menekülnek a halálba. Ugy van, kedves doktorom. Azok az öngyilkosságok, melyekről nap mint nap olvasunk, mind az ilyen üldözött, meghajszolt egyének védbástyái.

Megfigyelted-e az orvtámadókat, akik ott sebeznek meg, ahol nem is sejtet, és akikkel megbirkózol a plenum előtt és nagyon sokszor nekik szolgál a szerencse az igazság rovására.

Ilyenkor vigyorogva járnak-kelnek körülöttem, míg te lesütött szemekkel, vérző szívvel tündököl és viseled a keresztet, az igazság nevében könyörögve a ragyogó glóriát...

Megfigyelted-e a rablókat, akik embertársadat kifosztani igyekeznek és teszik ezt akkor és olyan helyen, amikor és ahol senki segítségére nem siethet és a megtámadottak az élet-halál harcztot vívják meg a becsületért, vagy gyakrabban a kenyérért...

Vannak, akik fenséges harcztot vívnak egymással. A jellemek mérkőzése az elvi, az eszményi harcokban. Csillogása, villogása azoknak a nemes fegyvereknek lélekemelő látvány!

Még a vérömlés is más hatással van idegeinkre; nem huzódunk, nem rettegünk tőle, szinte

irigyeljük, hogy nem a mi vérünk öntözte meg azt a gondolatot, melyért harcztba kellett szállni a társadalom zászlótartójának.

Az ilyen harczt, az ilyen küzdelem nyomán a vér illatos, a tátonóg seb gyönyört keltő, a harczos irigylésre méltó...

Az ilyen harcztban nincs győző és nincs legyőzött. Az elvi harczt az igazi rosta, amelyen áthull az emberi gyarlóság számtalan konkolya és megmarad benne a tiszta emberi hivatás.

Kedves doktorom, tehát nem szabad sokat dolgozni, sokat gondolkodni; nem szabad tulhajtottan mulatni, nem szabad szivarozni...

Látod, ez az utolsó parancs a legszigorubb.

Nem szabad szivarozni! Borzasztó tilalom egy dohányos embernek. Te tudod legjobban édes barátom, hogy a kitűnő ebéd csak akkor tökéletes, ha utána egy illatos, világos, vagy barna szivarra gyujthatunk; te tudod, hogy a „jó pipás” ember nem tud dolgozni, ha nem füstöl, a gondolatok remeke legtöbnyire azokban a kékes színűből szürkévé változó füstkanakokban születik és bátran lehet állítani, hogy ábrándozni sem tud az a férfi, aki a dohányfüsttel nem szokott diskurálni.

Nem szabad szivarozni! Meggondoltad-e doktorom, mit tettél a te barátoddal, mikor ezt a tilalmat kieresztetted a szádon.

Egy hatalmas, tüzes, sebes paripát állítottál meg futásában egyszerre: egy rohanó szenvedélyt akarsz te megfékezni egy pillanat alatt? Ez nem járja barátom, ez nem lehetséges kis doktorom.

Meglátod, az a szilaj paripa megboszulja magát és tönkre rugja az orvosi tudományodat.

Az őszi levélhullást nem lehet megakadályozni...

Adjuk meg magunkat és éljünk úgy, ahogy megszoktuk. A harcztot, a küzdelmet így is, úgy is meg kell vívni; lehet, hogy így hamarabb véget ér a tusa.

Gyujtsunk rá!

Alíratott vagy 40,000 frt ára részvényt, nem többet! Akkor látták, hogy ebből nem lehet színházat építeni.

Ámde ami nem sikerül egynek, sikerülhet a másikkal.

Hogyha mi nem lettünk volna annyira körültekintők, hogy pénzünket lászó-malmi, áruraktári, műtrágyagyári, tatarosi részvényekbe fektettük, hát még megvalósulhatna az új terv; hanem amit már részvényben veszítettünk, annyira aggódókká tett bennünket, hogy ám kísértse meg valaki részvényekre valami intézményt felállítani, menten elköl tőzik a közönségünk még Nagyváradról is.

Hanem annyi bizonyos, hogy ha a mi nagyközönségünk áldozatkész volna és valóban, igazán törekednék megvalósítani a nagy eszmét, a színházépítést, hát legelső sorban azon kezdené, hogy elvetné azt a drága tervet, melyből azt olvassuk ki, hogy Nagyvárad úgy vagyoniilag mint szellemileg csak azért van Budapestnél hátrább, mert itt egy színházba akarják csoportosítani az operát, operettet, vígjátékot, bohózatot, népszínművet, színművet, drámát, tragédiát, vaudvillet és még a többit, vagy amint legujabban a szinkörben tették — orpheumot.

Nagyvárad közönségének nincs érzéke a részvényekre építendő színházhoz, példa reá Rátkay városligete, melynek 600 frt áru részvényéből a legnagyobb része a részvényeknek, ha osztalékot nem is, de a részvény árát követelte. Meg is kapta.

A színháznak részvényekre való építése halva született gondolat.

Ócska ugyan, de nem megvalósítható.

Nincs Nagyváradon áldozatkész ember, aki a művészetet azért pártolná, mert műérzékkel bír.

Ne is fárasszuk magunkat a részvények kibocsátásával, mert most már 40,000 frtot sem hoznának össze a jóakarók. **D.**

Mesterséges drágakövek.

— Hogy készülnek a kincsek. —

Pár évvel ezelőtt nálunk is divatban volt az élő gyémántoknak viselése. Élő gyémánt alatt az ékszerkereskedők a Mexikóban és általában a tropikus éghajlat élő azon bogarakat értették, melyek úgy fénylettek, mint a legszebb opál. Ezeknél a bogaroknál, melyeket a mexikóiak „kukucho“ néven ismernek, két dudorodás látható a szem fölött és egy a hasi részen s ez volt a világító pont. A természet tudósok valami 200 ily fajta világító bogarat ismernek, nálunk is van ilyen: a Szent-Jánosbogár, csak hogy ezt ékszernek sohasem használták.

Nagy valószínűséggel bír az a körülmény, hogy ezen bogarak voltak kiinduló pontjai annak, hogy mesterséges uton és elektrikus fényvel megvilágított átlátszó tárgyakat vettek — s erre legalkalmasabb az üveg — és azokat használták élő gyémánt-utánzatoknak.

Az elektrikus fényvel megvilágított drágakő-utánzatoknak feltalálója Truve volt. A köveknek köszörsülés és csiszolás által éppen olyan alakot adnak, mint a valódiak, azaz ékszerész-nyelven szólva, ugyanolyan facetákkal látják el.

Ha az ilyen drágakő-utánzat mögé elektrikus világítást helyezünk el, valósággal úgy fog vakítólag fényleni és játéka olyan lesz, mint a valódi gyémánté. Ha az utánzott drágakő színes, akkor a zafirok, smaragdok, amatistek, topázok stb. színe és tüzzjátéka látszik ki belőlök.

Ha az ilyen mesterséges kristályt hajba, mell-tübe, dohányszelenczébe, vagy pénzeszacskóba tesszik, rendkívüli effektust idéz elő, az egyén, ki ezen köveket hordja, különösen ha azok színesek és az egyén élénk természetű, oly keleti fényt idéz elő, amiről az ezeregy éj szerzőjének sem volt fogalma.

Nézzük közelebbről, mi módon történik ezeknek a köveknek a megvilágítása. A csiszolt kristály, melynek a drágakövet kell helyettesíteni, belül üres és ebbe a kis ürbe helyezik az elektrikus lámpának a fényét. Az elektrikus fény előidézésére galvanikus batteria szolgál, mely egy kis fekete fából készült dobozba van elhelyezve. A doboz vagy

ládacska kaucsuk-zacszkóba tétetik. egyrészt azért, hogy át ne szívárogyon a batteriába elhelyezett folyadék (kettedchromkáli) másrésztől azért, hogy az erősebb áramütésről megvédessék a test.

A batteria zsebben, vagy a ruha között valami alkalmas helyen van elhelyezve. A batteriából a drágakő-utánzat mögé nagyon vékony rézsodronyok vezetnek, melyek finom selyem-fonallal vannak jól körülsavarva, s ezekre van mintegy rátűzve az ékszerkristály. Végül van még egy kommutator, mely zárja vagy nyitja az áramot, mely az elektromos lámpa megvilágítására szolgál s ez a mesterséges drágakőbe van elhelyezve. — A mesterséges ékkövek harmadik csoportjába tartozik a Strass. Strassnak nevezik az oly üvegszerű olvadékat, melyet a valódi drágakövek utánzására használnak, megközelítve azok színét és fényét. Ezen mesterséges olvadékok feltalálója Strass nevű német ékszerész volt a múlt században, honnan az elnevezés is származott.

A leginkább ismert drágakő-utánzatokhoz a következő anyagok vétetnek: kvarz (hegyi kristály), káli-nátron vegyek, borax minium és más fém-oxidok, melyek azért kevertetnek hozzá, hogy a drágakő-utánzat színét adják meg.

A készítés a következő módon történik:

Mindenekelőtt a kvarcz, a káli és nátron vegyek és más elkerülhetlenül szükséges anyagok a legfinomabb porrá zuzatnak; ezután szükséges a port finom selyemből készült szítán átszítani. Az átszított anyagot olvasztó tégelybe öntik, a tégelyt porcellán fedővel befödik s a kemenczébe helyezik, hol az néhány óra múlva egyöntetű olvadékká válik. Azután ugyanabban a kemenczébe kell hagyni, hogy lassan hűljön ki. A tégelyből végre kivesszik az anyagot, csiszolják és polirozzák.

Néhány ilyen mesterséges drágakő készítésére szolgáljon a mellékelt recept, mely Barbot, Schröder és Wagner szerint van összeállítva:

1. Brilliant-Strass készítésére szükséges venni: 3 lat igen tiszta hegyi kristályt, 1 lat natrium carbonicumot (szoda), 3 drachma boraxot (borax venetae), 2 drachma miniumot, 2 skrupulus arsenicum albumot és 2 skrupulus natrium salétromot.
2. Topáz készítéséhez vesznek: 54,687 gramm brillant-strass, 2,365 antimon üveget, és 0,035 gramm kassius bibort.
3. Smaragd készítéséhez: 200 gramm brillant-strassból és 0,110 gramm Chromoxidból.
4. Zafir készítéséhez veendő: 31,25 gramm brillant-strass, 6,11 gramm Kobaltoxid.
5. Ghrysolith készítéséhez vesznek hegyi kristályból 6 drachmát, szodából 2 drachmát, boraxból 1 1/2 drachmát, miniumból 1 drachmát, manganoxidból 2 grammot és Chromoxidból 1/2 grammot.
6. Ametistet készítettek 2 félét, u. m. világosat és sötétet:

	Világos	Sötét
Strass	500 gramm	0,250 gramm,
Manganoxid	1,320	1,980
Kobaltoxid	0,025	1,320
Kassius bibor	—	3,055

7. Gránit készítéséhez kell: Strassüveg 27,730 gramm, antimon üveg 13,972, kassius bibor 0,110 és manganoxid 0,110 gramm. Aquamarin készítéséhez Strassüveg 187,500 gramm, antimonüveg 1,320 és Kobaltoxid 0,082 gramm.

Ilyenmü drágakő-utánzásokat és csiszolásokat készít Párisban a Borgingnon kereskedelmiház, évforgalma néhány millió frank. Főpiacza Amerikában a csendes oceán szigetén és Ausztráliában van. — Kitűnő utánzatokat szintén Párisban készít a Savari és Rondelle-ház. Moszkvában és környékén is foglalkoznak ezen iparral. Csehországban, a honnan mi is sokat kapunk, nagyban készít Bergmann Ferencz.

Legeza Viktor.

Egy a tanítás terén régibb idő óta működő **kisasszony**

magán órákat

előnyös feltételek mellett elvállal.

Szíves megkeresések e lap kiadó-hivatalában.

A tudomány áldozatai.

Nagyvárad, szept. 13.

Megnyitak újra a tudomány csarnokai és a jelentkezett diákok száma ismét növekedett.

Hiába erőlködtek a tanárok, a hírlapok, a tudomány-szomjas szülők nem akarják belátni, hogy a tudomány iránt kellő fogékonysággal nem bíró gyermekek lehetnek igen tisztességes, becsülésre méltó polgárokká, ha más pályán képezik ki őket; nem akarják belátni, hogy egy képzett mester ember, vagy kereskedő minden tekintetben többet számít és jobban boldogul a társadalomban és hasznosabb tagja is annak, mint egy heted rangu lenézett ügyvéd, vagy magára hagyott orvos.

A szülőket csak a saját gyermekeik ábrándítják ki később, amikor inár segíteni nem lehet a pályatervestett szerencsétlenek sorsán.

Különösen Budapesten, a csillogó fő- és szék-városban lehet sajnos tapasztalni, hogy mennyi a tudományosan képzett, és tudományos pályára lépett, de még nem is képzett fiatal ember, akik jajveszékelve panaszkodnak, hogy mennyivel különb élete van egy közönséges iparos-segédnek aki dolgozni akar, mint nekik, akik már belevé-nültek a sok tanulásba.

A nagynehezen kiérdemelt diplomával zse-bükben megállanak a hatalmas paloták között és könybe lábadt szemekkel néznek az égre, hogy édes istenem, merre, hova menjenek hát megkeresni a kenyeret a diplomával.

Egy kis ügyvédi irodafőnökség, egy-egy silányul dotált körorvosi állás, vagy egy építésmér-nök tedd ide, tedd odája, boldogságot jelent még a kitűnően végzett fiatal óriásoknak is, hát még mit csinálnak azok, akiket kegyelemből bocsátot-tak el a tudósok arra az utra, a melyen a legna-gyobb készütséggel is csak czammogni tud manap-ság az ember.

A gyakorlati élet nap mint nap szolgál elég példával és mégis idegenkednek a szülők gyerme-keiket mesterségre, vagy a kereskedelmi pályára adni.

Miért? Megmondjuk mi leplezetlenül.

Azért, mert Magyarországon még mindig szé-gyen iparosnak vagy kereskedőnek lenni, mind-addig, míg sok pénzünk, vagy legalább is szép nagy üzletünk nincsen.

Szégyen pedig azért, mert az iparosok és ke-reskedők különben tiszteletre méltó serege — ki-vés kivétel — alig tud irni és olvasni és így a műveltségnek nem áll azon a fokán, amelyet tőle méltán elvárni lehetne.

Szégyen azért, mert a legtisztességesebb, leg-intelligensebb iparosról is csak így beszélünk: itt a suszter, itt a bádigos, az asztalos; a világért sem mondanók ki a nevét, szóval lenézzük őket.

A kereskedővel már kissé finomabban bánunk de azért avval is úgy, hogy van benne valam sértő.

Azután, ha csemetéink nem akarnak tanulni, vagy nem tudnak tanulni, azzal ijesztjük őket, hogy majd odaadjuk boltos — vagy csizmadia-inasnak.

És tényleg azokból kerülnek ki az inasok, akik abszolute semmit sem akarnak tanulni.

Ezért vonakodnak a jobb módu és műveltebb szülők gyermekeiket mesterségre vagy kereskedő

pályára adni és talán az ő egyéni szempontokból itélve, van is valami igazságuk.

Rájuk nézve társadalmilag ez visszafejlődést jelentene.

Azonban ha mindnyájan józanul tudnánk gondolkodni és az iparosban, kereskedőben, épen olyan tiszteletre méltó egyént keresnénk és találunk mint akármelyik tudományos pálya emberében, akkor a jobb módú, miveltebb szülők is szívesen bocsátanak gyermekeiket azokra a pályákra, ahol a kézi ügyességgel is könnyebben lehet boldogulni, mint a gyatrán fizetett és ellepett tudományos foglalkozásoknál, ahol még az észnek is felette sok dolga akad.

Igyekezünk tehát a mi ferde társadalmi felfogásunkat sutba dobni és akkor elvárhatjuk és remélhetjük, hogy az ipari és kereskedelmi iskolák versenyre fognak kelni a többiekkel és kevesebb lesz az uri proletár és annál több a művelt iparos és kereskedő.

Tanuljunk tisztelni az iparosokat és kereskedőket!

Merkur.

Biharmegyei vásárnapotár.

Heti vásárok

Ámosd, szerdán.	M.-Cseke, szerdán.
Béárd, kedden.	Margitta, pénteken.
Beél, szerdán.	Micske, csütörtök.
Belényes, csütörtök.	N.-Bajom, pénteken.
B.-Ujfalu, csütörtök.	N.-Baród, hétfőn.
B.-Püspöki.	N.-Leta, csütörtökön
B.-Büszörmény, csütörtök.	N.-Szalonta, pénteken.
Cséffa, csütörtök.	N.-Várad, kedd és péntek.
Csókó, szombat.	Ókány, szerda.
Derecske, csütörtök.	Ókrös, kedd.
Diószeg, szerda.	Piskot, szerda.
Élesd, csütörtök.	Sarkad, csütörtök.
Ermihályfalva, csütörtök.	Szalárd, szerda.
Feketető, hétfő.	Szent-lobb, hétfő.
Félegyháza, csütörtök.	Szekelyhid, péntek.
Hajdu-ágos, szombat.	Széplak, kedd.
Henczida, szerdán.	Tenke, hétfőn.
M.-Keresztes, szerdán.	M.-Telegd, péntek.
Kis-Marja, hétfőn.	Torda, hétfő.
Komádi, péntek.	Zsáka, szerda.
Kőtegyán, hétfőn.	Vaskóh, szombat.

Előfizetési felhívás.

Nagyvárad, szept. 13.

A jövő hó elsejétől új előfizetést nyitunk.

A „Hétfői Értesítő“ egy év óta áll fenn és ezen rövid idő alatt is oly tért hódított magának, mely páratlanul áll a vidéki hírlapírás történetében.

Ezen kedvező fogadtatás első sorban annak tulajdonítható, hogy lapunk politikával nem foglalkozik, s így minden pártárvonalnál joggal helyet kér magának, annyival inkább, mert a társadalmi napi kérdéseket teljesen függetlenül és mindig a legnagyobb alaposággal tárgyalja.

A „Hétfői Értesítő“ e mellett soha sem kereste a szenzációt; nem hallgatott ugyan el semmit, a mi a közönséget érdekelte, de viszont nem igyekezett minden csekély és a nyilvánosság elé nem is tartozó dolgokból nagy lármát csapni.

A „Hétfői Értesítő“ mindenkor a méltányosság, a tisztesség és az igazságszeretet álláspontjára helyezkedett, midőn egy vagy más kérdésben véleményt kellett nyilvánítani és nem engedte magát senki által sem befolyásoltatni.

A „Hétfői Értesítő“ miután olyan időben jelenik meg, amidőn más ujság egy sem, h é z a g p ó t l ó o r g a n u m, mely nemcsak társadalmi, de szakszerű egyéb cikkeivel, eredeti tárczáival is országsszerte figyelmet keltett és különösen kitűnően szerkesztett s a k k r o v a t á v a l az egész országban elismertté tette magát.

A „Hétfői Értesítő“ táviratai és hírei mindig érdekesek és változatosak és megelőzik az ország összes lapjait.

A „Hétfői Értesítő“ mindamellett igen olcsó, mert negyedévenként házhoz hordva vagy postán csak egy forint.

Midőn még az olvasó közönség eddig élvezett nagymérvű pártfogását megköszönjük, kérjük lapunk előfizetőit és barátait, hogy a „Hétfői Értesítő“-t ismerőseik körében terjeszteni sziveskedjenek.

Az előfizetési feltételek alább olvashatók:

Szétküldéssel helyben vagy vidékre postán:

Egy hóra 40 kr.
Negyedévre 1 frt — kr.
Félévre 2 frt — kr.
Egész évre 4 frt — kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Kiadóhivatal: Kossuth Lajos-utca (Biharmegyei takarékpénztár épület) hova a hirdetések és az előfizetési díjak küldendők.

A szerkesztőség.

Hirdetmények olcsón felvétetnek. A „Hétfői Értesítő“-ben azért is előnyösebb hirdetni, mert azon napon más hírlap nem jelenik meg, tehát az olvasóközönség nem oszlik meg és a lap egész hétig az olvasó-asztalon marad.

A hirdető közönség rendelkezésére bármely perczen szívesen kész a

Kiadóhivatal,

Kossuth Lajos-utca 19/20

Béerkocsisok mozgalma.

Magyvárad, szept. 12.

Tulajdonképen „Béerkocsi-tulajdonosok mozgalma“ címet kellett volna adnunk cikkünknek, hogy úgy ne járjunk, mint az egykori adókivető bizottság, mely előtt a béerkocsi-tulajdonosok önértzetesen tiltakoztak a béerkocsis-elnevezés ellen.

Hogy mégis utóbbi czimezés mellett maradtunk, abban leli magyarázatát, hogy nem csak a tulajdonosok, de az alkalmazottak is nagy dolgra készülnek.

Helyet kérnek maguknak a társadalomban. Tömörülni akarnak egyesületté, melynek a jövőben fontos feladata lenne.

Eltökintve attól, hogy betegség, halálozás esetén egymást pénzübelileg segíeyznék, keresztül akarják vinni, hogy a béerkocsi-iparendeléyek számhoz köttessenek.

Iparendélyt csak az kaphasson jövőre, aki szakképzettségét igazolni tudja.

A szakképzettség elnyerésére tanonczvéket kell a terv szerint tölteni minden kocsisnak, és elméleti vizsgálatot is kell tennie nemcsak a hajtás mesterségéből, de a város utczáinak és a közeli vidéknek helyi ismeretéből is.

Követelni akarják, hogy a bakra csakis tisztán öltözött és már előre iskolázott tanulók ülhessenek.

Szóval ők maguk akarják keresztül vinni azt, amire a törvény és szabályrendelettel kezükben a rendőr- és iparhatóságok — nem nagyitunk — az egész országban nem voltak képesek.

Mindenesetre nagyon szép terv, melynek megvalósítása elismerésre méltó cselekedet lesz; azonban mi a tapasztaltak után nem hisszük, hogy a béerkocsi jövőre se legyen goromba, ne gyujtson rá, mikor fuvarozik, ne igyekezzék olyan helyre dugni a tarifáját, ahonnan csak nagy nehezen lehet előkaparni, sőt még azt sem hisszük, hogy egyszerű-másszor ne adjunk pityókásokra, akiknek kocsijára ülni kész veszedelem.

Mi nem hisszük, azonban nagyon fogunk örülni, ha a béerkocsi-tulajdonos urak egylete minket az ellenkezőről rövid idő alatt meggyőz.

Ha már csakugyan megalakítják a béerkocsi-

tulajdonosok és alkalmazottak egyletét, egy körülményre felhívjuk figyelmüket: nevezetesen arra, hogy tanonczul csak olyanokat fogadjanak fel, akik irni olvasni tudnak, mert e nélkül el sem képzelhetjük az elméleti oktatást, melyet programjukba felvettek.

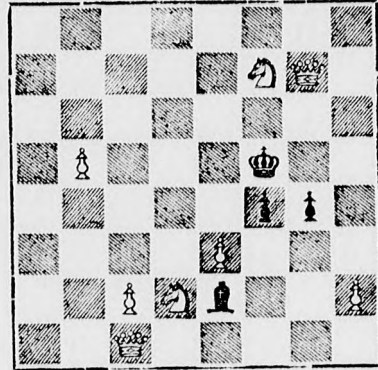
— cz.

Heti sakk szemle.

Rovatvezető: **Gesztesi Ödön.**

61. feladvány.

Schuster Zsigmond, Budapest.

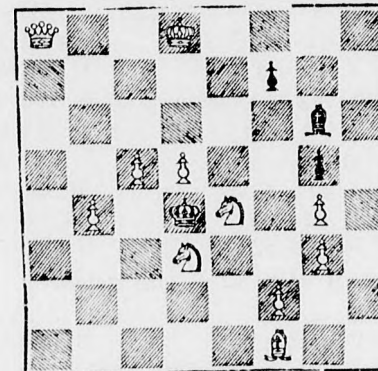

Matt a 3. lépésre.

62. feladvány.

Nemo Ottomár, Bécs.

(Ceské Lysty Sacchová.)

Matt a 3. lépésre.

75. játszma.

Skótcsele.

Nürnbergi mesterverseny, 1896. augusztus 4.

Charousek

Porges

1. e2—e4	e7—e5
2. H g1—f3	H b8—c6
3. d2—d4	e5 : d4
4. F f1—c4	F f8—b4+
5. c2—c3	d4 : c3
6. 0—0	c3—c2

Legjobb itt d7—d6.

7. V d1 : c2	H g8—e7
8. a2—a3	F b4—a5
9. b2—b4	F a5—b6
10. F c1—b2	f7—f6

0—0-ra V c2—c3 következnek.

11. H b1—c3	d7—d6
12. H c3—d5	H e7 : d5
13. F c4 : d5	H c6—e7
14. B f1—e1	c7—c6
15. F d5—b3	F c8—g4
16. H f3—d4	V d8—d7
17. V c2—c4	B h8—f8
18. h2—h3	F b6 : d4
19. F b2 : d4	F g4—h5
20. V c4—c3	F h5—f7
21. F b3—c2	F f7—e6
22. f2—f4	b7—b6
23. F d4—f2	0—0—0
24. a3—a4	K c8—b7
25. V c3—e3	K b7—b8
26. b4—b5	H e7—c8
27. b5 : c6	V d7 : c6
28. F c2—d3	d6—d5

Sötétnek nincs meg a kollő védelme. A két futár veszedelmes együttműködése nem parirozható.

29. f4—5	d5 : e4 ?
30. F d3—b5	V c5—d5
31. f5 : e6	V d5 : e6
32. a4—a5	16—f5
33. a5 : b6	H c8 : b6
34. F f2—g3+	K b8—

35. F g3-c7 B d8-b8
36. V e3-c5 B f8-b8

Világos 5 lépéses mattot jelent.

37. V c5-c6+ V e6:c6
38. F b5:c6+ B b8-b7
39. B a1:a7+ K a8:a7
40. B e1-a1+ H b6-a4
41. B a1:a4+ matt.

76. játszma.

Poroszhuszárjáték.

Budapest, 1893. szept. 12.

Sütő János.

Niedermann Antal.

1. e2-e4 e7-e5
2. H g1-f3 H b8-c7
3. F f1-c4 H g8-f6
4. H f3-g5 d7-d5
5. e4:d5 H c6-a5
6. F c4-b5+ c7-c6
7. d5:c6 b7:c6
8. F b5-e2 h7-h6
9. H g5-f3 e5-e4
10. H f3-e5 F f8-d6
11. H c5-g4*) 0-0+

*) Nem jó lépés. f2-f4-nek kellett volna törtenni.

12. 0-0 H f6:g4
13. F e2:g4 f7-f5!
14. F g4-h3 V d8-c7
15. g2-g3 f5-f4!
16. F h3:c8 V c7:c8

Jobb mint B a8:c8.

17. K g1-h1 V c8-h3
18. B f1-g1 f4-f3
19. d2-d3 B f8-f5!
20. V d1-f1!* V h3-g4

* V h3:h2+ s aztán B h5+ matt fenyegetett.

11. F c1-e3 B f5-h5
22. H b1-d2 e4:d3
23. c2:d3 B a8-f8
24. H d2-e4 B f8-f5!
25. B g1-g2!* B h8-h3

* Ismét B h5:h2+ fenyegetett.

26. H e4:d6 f3:g2-
27. V g1:g2 B f5-h5

Világos föladta.

77. játszma.

Olaszjáték.

Budapest, 1895. június 6.

Stern Antal.

Bródy Miklós.

1. e2-e4 e7-e5
2. H g1-f3 H b8-c6
3. F f1-c4 F f8-c5
4. c2-c3 H g8-f6
5. d2-d4 e5:d4
6. e4-e5 d7-d5
7. F c4-b5 H f6-e4

Világos épen a reá nézve legkedvezőtlenebb variánsát választotta az olasz játéknak.

8. H f3:d4?* 0-0!

* Jobb volt c3:d4.

9. 0-0 H c6:e5
10. B f1-e1 c7-c6
11. F b5-a4 V d8-h4
12. g2-g3 V h4-h3
13. f2-f3?* f7-f5

Világos egy tisztet nyer, de sötét támadása ellenállhatatlanná lesz.

14. f3:e4 f5:e4
15. H b1-d2 F c8-g4
16. V d1-c2 B f8:f2!
17. K g1:f2 H e5:d3
18. V c2:d3 Sötét 4 lépéses mattot jelent.
— — — V h3:h2+
19. K f3-c3 V h2:g3+
20. H d2-f3 V g3:f3+
21. K e3-d2 V f3:d3+ matt.

78. játszma.

Huszárjáték utócsellel.

Játszották Prágában 1888. évben.

Svirch.

Dobrusky.

1. e2-e4 e7-e5
2. H g1-f3 f7-f5
3. H f3:e5 H b8-c6
4. V d1-h5+ g7-g6
5. H e5:g6 H g8-f6
6. V h5-h3 B f8-g8
7. H g6:f8 K g8:f8
8. V h3:f5* d7-d5!

* Hibás lépés. F f1-c4 s aztán d2-d3 volt a helyes folytatás. Sötét most ellenállhatatlan támadást nyer.

9. V f5-f3 d5:e4
10. V f3-f4 H c6-d4
11. H b1-a3 B g6-g4
12. V f4-h6-| K f8-g8
13. F f1-c4-| K g8-h8
14. 0-0 B g4-g6
15. V h6-f4 H d4-f3X

Bevezetése egy remek szép kombinációnak.

16. K g1-h1 B g6:g2!
17. K h1:g2 H f6-h5
18. V f4-h6* F c8-h3-|!

* Ép oly keveset segít V f4:e4, következnek rá V d8-g5-|.

19. K g2-h1 V d8-g8!!

Frappáns befejezés, mely ellen semmi sem segít többé.

20. F c4:g8 B a8:g8

A matt semmikép sem kerülhető el. A sötét bábok vezetője Dobrusky, a híres és szellemes cseh feladvány-szerző, ki egyuttal a legerősebb játékosok egyike.

Sakk-hírek.

A *nürnbergi mesterverseny*ről szóló munka legkésőbb november hó folyamán megjelenik. — A játszmákat és a könyv egyéb részét Dr. Tarrasch és Schrödter fogják földolgozni és pedig Tarrasch a játszmákat jegyezeti, Schrödter pedig beszámol a mesterversenyéről. A könyv előfizetési ára 5

márka, mely a mű megjelenése után emelkedni fog. Megrendelhető Dr. Tarrachnál, Nürnberg, Fürther-Strasse 25. sz.

Felolós szerkesztő és laptulajdonos: **Sarkadi Ignác.**
Főmunkatárs: **Rác Mihály.**

Ad. 9623—1896. n.

Árverés elhalasztás.

Van szerencsém a t. ez. közönséget értesíteni, hogy a N.-Várad város tulajdonát képező **szántóföldek haszonbérbe adására** vonatkozólag a f. évi szeptember hó 14-én és következő napjaira kitűzött nyilvános árverés az országos vásár miatt f. évi szeptember hó 21-én délelőtt 9 óra-kor és következő napjain fog megtartatni.

Tudatom továbbá, hogy a városi rendőrhajduk, tűzoltók és szolgaszemélyzet részére szükségelt ruházat szállítása tárgyában a folyó évi szeptember hó 28 ik napjára kitűzött árlejtésnél csakis a városi tanács által elfogadott és a városi gazdasági ügyosztálynál megtekinthető szövetruházzati mintákra tehető és fogadtatnak el ajánlatok. Nagyváradon, 1896. szeptember hó 9. én.

Papp János,

gazdasági tanácsnok, árverelő
kiküldöttségi elnök.

Mindenféle iskolai

tankönyvek, tanszerek

u. m. iskolai

falitérképek, földgömbök stb.

továbbá

író- és rajzszerkek

a legnagyobb választékban és legjutányosabb árban kaphatók.

LASZKY ÁRMIN,

Könyv- és papirkereskedésében.
Nagyváradon, Kossuth utca.

Értesítés

a Borszéki borviz kutkezelőségétől.

Van szerencsénk a m. t. közönség szives értésére hozni, hogy a borszéki viz egyedüli főraktárát Biharmegye és Nagyvárad város területére

Kádár és Kiss

céznek adtuk át, miről tudomást venni és borvizünket továbbá is pártfogásában részesíteni kegyeskedjék.

A borszéki borviz kapható minden fűszer- és ásványviz-kereskedésben, valamint az összes vendéglőkben és éttermekben.

Kiváló tisztelettel

Lázár és Verzár,

a borszéki borviz kutkezelősége.

H O N I I P A R I

A női szépség

kecsességét és eleganciáját nagyban emeli a jó fűző, különösen, ha oly kitűnő hírű czégtől való, mint

Rosenzweig Róza

Nagyvárad, főutca, a színházzal szemben, ahol dus választékban kapható: bécsi, párisi, gummi- és sport, ugyszintén dajkafűző, alkalmi fűző gummirészekkel, valamint nyári- és hasfűző.

Vállfűző (geradehalter) raktáron!

Mindezen fűzők mérték után is készíttetnek.

Megrendelések mérték után is 24 órán belül eszközöltetnek.

Első magyar orvosiilag előismert mű. Mellék-csavar.

H O N I I P A R I

SZANDICZ ADOLF áruháza

NAGYVÁRAD, Bémer-tér.

Most érkezett **ujdonságok az 1896. évi őszi idényre.** Bel- és külföldi női ruhaszövetek a legegyszerűbbtől a legfinomabb minőségig.

Női Confectio-ujdonságok rendkívüli olcsó áron u. m. jaquetek, kabátok, köpenyek, gallérok stb.

Szőnyegek és függönyök óriási választékban.

OBERLEITHNER E. FIAI világhírű cs. és kir. szab. vászongyárainak egyedüli főraktára.

Kivánatra árjegyzékek és minták bérmentve küldetnek.

Kizárólag

KÉSZ NŐI FELÖLTŐK

gyári raktár

egyedüli jutányos és czélszerű beszerzési forrás csakis

NEMES MIHÁLY-nál

Köröspart.

Nagyvárad, Lévy-ház.

Köröspart.

LEBOVITS RUDOLF és Társa

Fő-utca, a Bartsch-palotával szemben.

A legdivatosabb és legjobb szövetekből kitért szabásu

férfi-öltönyöket, felöltöket

a legelegánsabb kivitelben gyorsan és pontosan készítünk saját, modernszerűleg berendezett mihelyünkben.

A legszolidabb, szabott árak.

Minden szezonban gazdag választék bel- és külföldi szövetekből.

Legjobb

bajor-féle sör

sötét és világos minőségben

márczius 15-től kezdve

nagy üveg 13 krért

kapható:

Steiner M. Albert-nél

N. Piacz-tér (Knapp-ház)

Vidéki megrendelések az adó leszámítása mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Alapított 1845.

Alapított 1845.

NEUMANN

férfi-

és fiu-ruha telepe.

Kitüntetett több világ- és iparkiállításon.

Főraktár Bihar-, Szilágy- és Kolozsmegyék részére:

NAGYVÁRADON,
csakis kishidfő, Léway-palota.

R a k t á r a k :

Budapest.
Museum-körut 1.

Bécs,
Kärnthnerstrasse 19.

T o v á b b á :

Arad, Debreczen, Temesvár, Fiume, Zágráb, Sofia, Klagenfurt,
Laibach, Nagy-Becskerek, Ujvidék, Nisch, Eszék, Zára, Pan-
csova, Serajevo, Trieszt, Kragujevatz.

Mérték utáni megrendelések eszközöltetnek.

☞ Nem tetsző árut készséggel kicserélek, ☞
esetleg az érte fizetett összeget visszatérítem.